

Sygn. akt II Ca 627/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2023 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Okręgowego Rafał Adamczyk

Protokolant: sekretarz sądowy Beata Wodecka

po rozpoznaniu w dniu 18 maja 2023 r. w Kielcach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Sp. z o. o. z siedzibą w O.

przeciwko M. B. (1) i K. S.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Rejonowego w Jędrzejowie

z dnia 28 lutego 2023 r., sygn. akt I C 107/22 upr.

1. zmienia zaskarżony wyrok w całości i:

a) zasądza od M. B. (1) na rzecz (...) Sp. z o. o. z siedzibą w O. kwotę 16500 zł (szesnaście tysięcy pięćset złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 22 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 2808,50 zł (dwa tysiące osiemset osiem złotych pięćdziesiąt groszy) tytułem kosztów procesu,

b) zasądza od K. S. na rzecz (...) Sp. z o. o. z siedzibą w O. kwotę 16500 zł (szesnaście tysięcy pięćset złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 22 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 2808,50 zł (dwa tysiące osiemset osiem złotych pięćdziesiąt groszy) tytułem kosztów procesu;

2. zasądza od M. B. (1) na rzecz (...) Sp. z o. o. z siedzibą w O. kwotę 1900 zł (jeden tysiąc dziewięćset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

3. zasądza od K. S. na rzecz (...) Sp. z o. o. z siedzibą w O. kwotę 1900 zł (jeden tysiąc dziewięćset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 627/23

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 lutego 2023 r., sygn. akt I C 107/22 upr., Sąd Rejonowy w Jędrzejowie: (I) oddalił powództwo (...) Sp. z o. o. z siedzibą w O. przeciwko M. B. (1) o zapłatę kwoty 16500 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 22 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty oraz oddalił takie samo żądanie skierowane przeciwko K. S.; (II) zasądził od (...) Sp. z o. o. z siedzibą w O. na rzecz M. B. (1) kwotę 3617 zł oraz na rzecz K. S. kwotę 3600 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku, tytułem zwrotu kosztów procesu.

Strona powodowa wniosła apelację od powyższego wyroku. Zaskarżyła orzeczenie Sądu Rejonowego w całości. Zarzuciła:

1. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie dowolnej i sprzecznej z zasadami logicznego rozumowania oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, co doprowadziło do wadliwego ustalenia przez Sąd Rejonowy stanu faktycznego sprawy poprzez:

a) brak ustalenia, że umowa o dochodzenie roszczeń zawarta przez B. D. oraz aneks do tej umowy i umowa o dochodzenie przez K. B. (obecnie S.) zawierają na stronie 3. umowy oraz stronie 1. aneksu do umowy, wpisany odręcznie procentowy mnożnik wynagrodzenia 33 %, przy czym karty z tym mnożnikiem zawierają parafy osób podpisujących umowy, podczas gdy fakt taki wynika z dokumentu umowy i aneksu, a jego ustalenie należy uznać za istotne, bowiem pozwala na stwierdzenie, że strona pozwana w momencie podpisywania umów знаła wysokość mnożnika wynagrodzenia i jednocześnie wysokość tego mnożnika była indywidualnie uzgodniona;

b) uznanie jako wiarygodnych zeznań B. D., w zakresie w jakim wskazuje ona, że na datę zawarcia umów, ich egzemplarze nie zawierały mnożnika wynagrodzenia, podczas gdy B. D. zeznała (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 18 stycznia 2023 r., nagranie od 28:00 min. do 29:00 min.), że egzemplarz umowy, którym dysponowała zawierał wpisany mnożnik wynagrodzenia;

c) brak ustalenia, że umowy o dochodzenie roszczeń uzupełnione o puste pola (przypis: puste pole jest pozostawione celem wpisania mnożnika wynagrodzenia) zostały przed podpisaniem pozostawione w domu pozwanych, tak aby one i ich matka miały możliwość zapoznania się z treścią dokumentów przed zawarciem umowy (w tym z całym tekstem umowy), podczas gdy fakt taki możliwy był do ustalenia na podstawie zeznań B. Z. (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 1 czerwca 2022 r., nagranie od 12:40 min. do 14:32 min., od 17:50 min. do 18:55 min.); ustalenie powyższego faktu należy uznać za istotne, bowiem pozwala na stwierdzenie, że pozwane i ich matka przed zawarciem umowy dysponowały uzupełnionymi egzemplarzami umowy przed ich podpisaniem i mogły z nimi się zapoznać;

d) brak ustalenia, że przed zawarciem umowy B. Z. kilkakrotnie spotykała się z matką pozwanych w ich domu, podczas gdy fakt taki był możliwy do ustalenia na podstawie zeznań B. D. (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 18 stycznia 2023 r., nagranie od 21:10 min. do 21:40 min.); ustalenie powyższego faktu należy uznać za istotne, bowiem pozwala na stwierdzenie, że matka pozwanych (reprezentująca pozwane za ich zgodą) miała możliwość negocjacji z przedstawicielem powódki wysokości mnożnika wynagrodzenia i prowadzenia uzgodnień w przedmiocie umowy;

e) brak ustalenia, że pozwane kontaktowały się z powódką wyłącznie przez swoją matkę, która podejmowała w imieniu pozwanych decyzje w sprawie i dlatego powódka (za zgodą pozwanych) kontaktowała się w toku wykonywania umowy wyłącznie z B. D., a pozwane taki fakt akceptowały; takie same zasady kontaktowania się przez pozwane (za pośrednictwem matki, która podejmowała wszystkie decyzje) miały miejsce w odniesieniu do firmy (...); fakty takie były możliwe do ustalenia na podstawie zeznań:

- B. Z. (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 1 czerwca 2022 r., nagranie od 05:50 min. do 6:30 min., od 08:20 min. do 08:40 min., od 10:20 min. do 10:50 min., od 17:50 min. do 18:55 min.),

- B. D. (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 18 stycznia 2023 r., nagranie od 14:45 min. do 16:45 min., od 21:20 min. do 22:10 min.),

- M. B. (1) (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 18 stycznia 2023 r., nagranie od 50:30 min. do 51:30 min., od 52:20 min. do 52:50 min., od 54:20 min. do 54.30 min., od 1:01:45. min do 1:02:00 min.),

- K. S. (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 18 stycznia 2023 r., nagranie od 1:04:10 min. do 1:05:45 min., od 1:16:50 min. do 1:17:00 min., od 1:21:50 min. do 1:22:10 min.);

ustalenie powyższych faktów należy uznać za istotne, bowiem pozwala na stwierdzenie, że pozwane i powódka akceptowały przyjętą przy zawieraniu umowy formę kontaktu i informowania o stanie sprawy, tj. przy udziale matki pozwanych (Sąd pierwszej instancji nie ustalił ww. faktów; jednocześnie poddaje je ocenie w części uzasadnienia zawierającej rozważania prawne);

f) brak ustalenia, że pozwane działając przez pełnomocnika z (...) Centrum (...) zawarły z zakładem ubezpieczeń ugodę, na mocy której zrzekły się wobec tego zakładu (ponad przyznaną kwotę 50000 zł) wszelkich dalszych roszczeń obecnych i przyszłych, tak w stosunku do odpowiedzialnego cywilnie, jak i do zakładu ubezpieczeń (z wyłączeniem renty), podczas gdy fakt taki był możliwy do ustalenia na podstawie dokumentów ugody; ustalenie tych faktów należy uznać za istotne, bowiem pozwala na stwierdzenie, że zamiarem pozwanych nie było dochodzenie innych roszczeń ponad kwotę 50000 zł;

g) brak ustalenia, że oświadczenie pozwanych złożone w piśmie z dnia 23 lutego 2017 r. w przedmiocie wypowiedzenia umowy zostało doręczone powódce jako załącznik pisma (...) Centrum (...) datowanego na 6 marca 2017 r., które powódka otrzymała w dniu 9 marca 2017 r., zgodnie z datą odbitego w prawym górnym rogu datownika; ustalenie tego faktu należy uznać za istotne, bowiem za datę wypowiedzenia umowy powódce należy przyjąć datę, w której oświadczenie woli zostało doręczone powódce w taki sposób, że mogła się z nim zapoznać, tj. w dniu 9 marca 2017 r., co przekłada się na ustalenie, że zakład ubezpieczeń w korespondencji e-mail z dnia 24 lutego 2017 r., wysłanej do radcy prawnego M. G. poinformował o możliwości zawarcia ugody w kwocie 50000 zł, tj. przed wypowiedzeniem umowy przez pozwane i w okresie, gdy strony były związane umową;

h) błędne ustalenie, że pozwane wypowiedziały umowę ze względu na utratę zaufania z uwagi na brak efektywnego działania powódki przez okres 1,5 roku od dnia jej zawarcia, podczas gdy z ustalonego stanu faktycznego wynika, że powódka podjęła adekwatne w okolicznościach sprawy czynności prowadzące do umożliwienia pozwanym zawarcia ugody, co nastąpiło w terminie wynikającym z § 10 ust. 1 lit. a) umowy, zgodnie z którym powódka była zobowiązana do prowadzenia postępowania likwidacyjnego przez okres 36 miesięcy; Sąd pierwszej instancji powinien ustalić, że pozwane wypowiedziały umowę z uwagi na dążenia do uniknięcia zapłaty wyższego wynagrodzenia, tj. 33 % w odniesieniu do 24,6 % zgodnie z umową zawartą z (...) Centrum (...); ustalenie przyczyny wypowiedzenia było możliwe na podstawie porównania ww. stawek wynagrodzenia, przy uwzględnieniu zasad doświadczenia życiowego; ustalenie, że pozwane wypowiedziały umowę bez ważnego powodu implikuje konieczność zasądzenia na rzecz powódki odszkodowania za poniesioną szkodę;

i) brak ustalenia, że umowy zawarte z pozwanymi zostały ze strony powódki podpisane przez osoby reprezentujące zarząd (zgodnie z wolą powódki) i powódka przystąpiła do realizacji zawartych umów, podczas gdy fakt taki był możliwy do ustalenia na podstawie zeznań P. Ś. (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 22 lutego 2023 r., nagranie od 06:50 min. do 07:00 min.); ustalenie tego faktu należy uznać za istotne, bowiem pozwala na stwierdzenie, że strony łączyła ważna umowa o dochodzenie roszczeń i została zawarta przez osoby umocowane przez powódkę;

2. naruszenie art. 231 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, skutkujące wadliwą oceną, że powódka nie zawarła z pozwanymi umów o dochodzenie roszczeń, podczas gdy przystąpiła do realizacji umów i podjęła czynności, których celem było uzyskanie dla pozwanych zadośćuczynienia oraz następnie żądała zapłaty wynagrodzenia ustalonego w umowie;

3. naruszenie art. 232 k.p.c. w związku z art. 253 k.p.c. oraz art. 6 k.c. w związku z art. 78 k.c. poprzez brak ich zastosowania, podczas gdy ich zastosowanie powinno prowadzić do stwierdzenia, że powódka przedstawiając do akt sprawy dokument prywatny – umowę między stronami udowodniła jej zawarcie, o treści uwzględniającej mnożnik wynagrodzenia, natomiast pozwane, jeżeli kwestionowały tę okoliczność, to fakt taki powinny udowodnić poprzez przedłożenie posiadanego przez siebie egzemplarza umowy;

4. naruszenie art. 233 § 2 k.p.c. poprzez nienadanie właściwego znaczenia odmowie przedstawienia przez pozwane oryginałów umów i aneksów do umów, tj. poprzez brak stwierdzenia, że oryginały umów, którymi dysponują pozwane zawierają wpisany mnożnik wynagrodzenia w wysokości 33 %;

5. naruszenie art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. i art. 78 k.c. poprzez przyjęcie, że powódka nie udowodniła, iż zawarła umowę o dochodzenie roszczeń z M. B. (1), z uwagi na fakt, że przedłożona umowa została zawarta z matką pozwanej, jako przedstawicielem ustawowym małoletniej córki w dacie zawarcia umowy; założenie Sądu pierwszej instancji jest wadliwe, bowiem skutku prawnego zawarcia umowy w imieniu małoletniego nie niweczy osiągnięcie przez niego pełnoletniości; umowa łączyła strony do czasu jej wypowiedzenia i była wykonywana przez strony zobowiązania,

a w konsekwencji:

6. błędne zastosowanie art. 746 § 1 in fine k.c. poprzez stwierdzenie, że po stronie pozwanej wystąpiły przesłanki uzasadniające wypowiedzenie umowy z ważnej przyczyny i tym samym powódce nie należy się odszkodowanie za wyrządzoną szkodę,

ewentualnie:

7. niezastosowanie art. 746 § 1 in medio k.c. i niezasądzenie na rzecz powódki wynagrodzenia odpowiadającego podjętym przez nią do dnia wypowiedzenia umowy czynnościom,

a ponadto naruszenie:

8. art. 78 k.c. w związku z art. 98 § 1 k.r.o. poprzez błędne uznanie, że zawarcie umowy przez powódkę z matką M. B. (1), jako jej przedstawicielem ustawowym, implikuje konieczność zawarcia z małoletnim po osiągnięciu pełnoletniości nowej umowy, podczas gdy skutki zawarcia umowy przed przedstawiciela osoby małoletniej trwają po osiągnięciu przez tę osobę pełnoletniości i ich zniweczenie jest możliwe dopiero poprzez wypowiedzenie umowy;

9. art. 385¹ § 1 i 4 k.c. poprzez jego błędną wykładnię w zakresie, w jakim Sąd pierwszej instancji stwierdził - co wynika w sposób dorozumiany z dokonanej oceny prawnej zawartej w uzasadnieniu wyroku - że brak udowodnienia przez powódkę, iż postanowienie w przedmiocie ustalenia wynagrodzenia w wysokości 33 % należnego świadczenia, zostało z pozwanymi ustalone indywidualnie powoduje, iż postanowienie w tym zakresie nie wiąże strony; prawidłowa wykładnia ww. przepisu w powiązaniu z art. 385¹ § 1 k.c. prowadzi do stwierdzenia, że nieuzgodnione indywidualnie postanowienie nie wiąże pozwanych, przy czym nie dotyczy to jednoznacznie sformułowanego postanowienia w przedmiocie ceny (wynagrodzenia), a takie postanowienie zawarte jest w § 6 ust. 1 lit. a) umowy;

10. art. 746 § 1 in medio k.c. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy w przypadku ustalenia, że wypowiedzenie nastąpiło z ważnego powodu, powódce należy się oprócz zwrotu wydatków, które poczyniła w toku realizacji umowy, także wynagrodzenie odpowiadające czynnościom podjętym przez powódkę do dnia wypowiedzenia umowy;

11. art. 5 k.c. poprzez jego zastosowanie i przyjęcie, że roszczenie powódki nie zasługuje na uwzględnienie z uwagi na jego sprzeczność z zasadami współżycia społecznego, objawiającą się w dochodzeniu roszczenia wynikającego z umowy, co do treści której pozwane nie były zorientowane oraz przy znikomym nakładzie pracy ze strony powódki i rażąco wygórowanym wynagrodzeniu, podczas gdy pozwane z uwagi na swój wiek akceptowały fakt wykonywania wszystkich czynności przez ich matkę, natomiast należne powódce wynagrodzenie nie jest uzależnione od nakładu pracy, lecz od rezultatu, jakim miało być umożliwienie pozwanym uzyskanie zadośćuczynienia i nie jest wynagrodzeniem rażąco wygórowanym, przy czym Sąd pierwszej instancji nie wskazał, jaka zasada współżycia społecznego została naruszona przez powódkę, mając na uwadze wynikającą z kodeksu cywilnego zasadę swobody umów, wyrażoną w art. 353¹ k.c. (w tym dowolności stron umowy co do ustalania warunków wynagrodzenia).

Podnosząc powyższe zarzuty, strona powodowa domagała się zmiany zaskarżonego wyroku i zasądzenia od pozwanych na rzecz powódki kwot po 16500 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 22 grudnia 2017 r. do dnia

zapłaty oraz kosztami procesu, a także o wniosła o zasądzenie od pozwanych na rzecz powódki kosztów postępowania apelacyjnego.

W odpowiedzi na apelację pozwane domagały się oddalenia apelacji i zasądzenia od powódki na rzecz pozwanych kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy nieprawidłowo przyjął, że w dniu 17 sierpnia 2015 r. nie doszło do zawarcia pomiędzy powódką a M. B. (1) umowy o dochodzenie roszczeń odszkodowawczych. Wymieniona czynność prawna została dokonana w imieniu małoletniej pozwanej przez jej przedstawicielkę ustawową - B. D. (k. 11 – 13v), zgodnie z wymogami art. 98 § 1 k.r.o. w związku z art. 95 k.c. i art. 96 k.c. Osiągnięcie pełnoletniości przez pozwaną w dniu 5 kwietnia 2016 r. pozostaje bez wpływu na dalszą skuteczność tej umowy. Skoro czynność prawna zdziałana przez przedstawiciela w granicach umocowania pociąga za sobą skutki bezpośrednio dla reprezentowanego (art. 95 § 2 k.c.) i brak jest przepisu, który ograniczałby ten efekt do czasu ustania przedstawicielstwa, to zawarta przez przedstawiciela umowa pozostaje w mocy, choć oczywiście dotychczas reprezentowany może już samodzielnie wpływać na kształt uregulowanego w ten sposób stosunku prawnego, np. poprzez wypowiedzenie umowy (por. uchwała Sądu Najwyższego z 11 października 1995 r., III CZP 139/95, OSNC 1996/1/17; wyrok Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2015 r., I UK 180/14, LEX nr 1652378).

Błędne jest stanowisko Sądu pierwszej instancji co do braku umocowania J. M. i B. Z. do zawarcia z pozwanymi umów w imieniu powódki. Przeciwny wniosek wynika z faktu przystąpienia powódki do wykonywania umów (co mogłoby stanowić konkludentne potwierdzenie czynności nawet przy braku umocowania wyżej wymienionych osób - art. 39 § 1 k.c. lub art. 103 § 1 k.c.). Również pozwane nie wyznaczyły powódcie terminu do potwierdzenia umów (art. 39 § 2 k.c. lub art. 103 § 2 k.c.), zatem nie miały wątpliwości co do należytej reprezentacji powódki przy dokonywaniu tych czynności i nie negocjowały z tych przyczyn skuteczności ani ważności umów; w innym wypadku bezprzedmiotowe byłoby składanie oświadczeń o wypowiedzeniu umów przez M. B. (1) i K. S.. Wyłącznie osoba, w której imieniu działał rzekomy pełnomocnik lub organ, może kwestionować umowę z powołaniem się na brak umocowania lub przekroczenie granic umocowania przez pełnomocnika bądź organ, natomiast druga strona umowy (kontrahent) jest nią związana (tj. swoim oświadczeniem) i nie może wykorzystać takiej okoliczności jako pretekstu do uchylecia się od wykonania umowy, lecz zgodnie z zasadą, że umów należy dotrzymywać (*pacta sunt servanda*), powinna lojalnie oczekiwać na ewentualne potwierdzenie umowy przez drugą stronę, skutkujące nabraniem przez umowę mocy prawnej (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 4 czerwca 2019 r., I ACa 19/19, LEX nr 3036489; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 1 lipca 2019 r., V ACa 118/18, LEX nr 2706625). Ponadto, roszczenia dochodzone w niniejszej sprawie są wywodzone właśnie z umów zawartych przez (...) Sp. z o. o. z siedzibą w O. z M. B. (1) i K. S., co potwierdził w zeznaniach prezes zarządu powodowej spółki – (...) (k. 262v - 263), składając także w imieniu Spółki pisemne oświadczenie w przedmiocie umocowania J. M. i B. Z. do zawarcia w dniu 17 sierpnia 2015 r. umowy z M. B. (1) i w dniu 19 września 2015 r. umowy z K. B. (obecnie S.) (k. 294).

Nie można zgodzić się z Sądem Rejonowym, że wysokość wynagrodzenia przewidzianego w umowach o dochodzenie roszczeń nie została indywidualnie ustalona z pozwanymi. Wprawdzie negocjowaniem umów, jak również zawarciem jednej z nich - w imieniu M. B. (1), zajmowała się matka pozwanych - B. D., jednak wiedza i wola małoletniej pozwanej nie była istotna dla skuteczności działania jej matki, natomiast K. S. wyrażała zgodę na taki stan rzeczy, a składając swój podpis na dokumencie umowy zaakceptowała jej warunki, co wyraźnie potwierdzają zeznania tej pozwanej (k. 238v - 239). Także M. B. (1) zeznała, iż miała zaufanie do matki i w pełni aprobowwała jej decyzje (k. 238 - 238v). Z tak przyjętego sposobu postępowania pozwanych nie można wyprowadzać negatywnych następstw dla powódki. Zasady logiki i doświadczenia życiowego przemawiają przeciwko uznaniu, że zarówno B. D. w imieniu M. B. (1), jak i w imieniu własnym K. S., zawarły umowy nie znając jednego z najbardziej kluczowych ich postanowień, a zarazem podstawowego z punktu widzenia obowiązków pozwanych, to jest wysokości wynagrodzenia należnego powódcie. Procentowy mnożnik stawki wynagrodzenia został wpisany długopisem na wydrukowanych formularzach umów, co

wskazuje, iż ten właśnie element podlegał indywidualnym uzgodnieniom z kontrahentami powódki (wyartykułowano to wprost w § 6 ust. 1 lit. a) umów: „wysokość mnożnika procentowego ustalona została indywidualnie pomiędzy poszkodowanym i (...) przed podpisaniem umowy w drodze negocjacji i wynosi 33 %” – k. 12, 16) i nie ma podstaw do twierdzenia, że w przypadku pozwanych było inaczej. Nie świadczy o tym „brak parafek B. D. i K. S. przy tych zapisach”. Taki sposób akceptacji każdego postanowienia umownego nie jest wymagany przez przepisy prawa ani też powszechnie stosowany. B. Z. zeznała, że druki umów z uzupełnionymi polami zostały pozostawione w domu pozwanych, aby umożliwić im przeanalizowanie warunków zobowiązania i podjęcie decyzji o podpisaniu umów (k. 145v). Potwierdzone za zgodność z oryginałami odpisy umów przedłożone przez powódkę już w postępowaniu pierwszoinstancyjnym (k. 11 - 14v, 15 - 17v) oraz oryginały umów dołączone do apelacji (k. 302 – 304v, 306 – 308v) dowodzą, że podpisy poszkodowanych znajdowały się na każdej karcie zadrukowanej dwustronnie, a nie na każdej stronie, przy czym zostały one umieszczone akurat na stronach, gdzie widniała wysokość mnożnika wynagrodzenia (podobnie też w aneksach). B. D. zeznała, iż procentowy wskaźnik wynagrodzenia nie był określony w posiadanych przez nią egzemplarzach umów, ale teraz jest w nich wymieniony. Pytana, kiedy ta wartość została wpisana, nie umiała tego wytłumaczyć i końcowo oświadczyła, że nie pamięta (elektroniczny protokół rozprawy z 18 stycznia 2023 r., czas: 00:27:30 - 00:29:00). Tym samym, zeznania B. D. są niewiarygodne. Skoro powódka przedstawiła odpisy oraz oryginały umów zawierające takie elementy, a nie ujawniły się okoliczności przemawiające za ich późniejszym naniesieniem (od dnia podpisania umowy powódka nie miała dostępu do egzemplarzy umów znajdujących się u pozwanych), to M. B. (1) i K. S. powinny wykazać przeciwnie twierdzenia, okazując swoje egzemplarze umów, czego – mimo zobowiązania Sądu (k. 239 – 239v) - nie uczyniły (art. 78 k.c. w związku z art. 253 k.p.c., art. 6 k.c. oraz art. 233 § 2 k.p.c.). Powódka nie miała interesu w tym, aby pominąć w odpłatnej umowie zapis o wynagrodzeniu przysługującym (...) Sp. z o. o. z siedzibą w O.. W przypadku umowy zlecenia i umów o świadczenie usług wynagrodzenie należy do essentialia negotii (art. 735 § 1 k.c., art. 750 k.c.). Ocena dokonana przez Sąd Rejonowy w powyższym zakresie była więc dowolna, a argumentacja apelacji okazała się trafna. Podobne uwagi odnoszą się do zarzutu naruszenia art. 385¹ § 1 i 4 k.c. Przepis ten nie dotyczy postanowień umownych regulujących główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 6 ust. 1 lit. a) umów), stąd nie podlega badaniu kwestia ewentualnego niedozwolonego charakteru uzgodnienia co do wynagrodzenia należnego powódce.

Skarżąca zasadnie podnosi niedokonanie przez Sąd Rejonowy istotnych ustaleń co do działań powódki zmierzających do wykonania umów, które to czynności zostały w nieuprawniony sposób ocenione przez Sąd pierwszej instancji jako mało stanowcze, nienakierowane na uzyskanie stosownych świadczeń dla pozwanych. Sąd Okręgowy nie podziela takiego zbagatelizowania efektywności przedsięwzięć powódki. (...) Sp. z o. o. podjęła szereg poczynań mających na celu skonkretyzowanie podmiotu ponoszącego odpowiedzialność za śmierć ojca pozwanych L. B. na skutek wypadku przy pracy na budowie, na której to podstawie roszczenia pozwanych miały być dochodzone przez powódkę. Skarżąca w dniu 3 listopada 2015 r. zwróciła się do poprzedniego pełnomocnika pozwanych o udzielenie informacji - między innymi – jak zakończyła się sprawa karna dotycząca tego zdarzenia, czy pozwanym zostało dobrowolnie wypłacone jakiegokolwiek zadośćuczynienie, odszkodowanie bądź renta przez osoby zobowiązane do naprawienia szkody lub pracodawcę L. B.. W piśmie tym zaznaczono, że pozwane nie posiadały żadnych danych co do tych kwestii (k. 19). W dniu 3 grudnia 2015 r. powódka wystąpiła do Sądu Okręgowego w Łodzi o nadesłanie kopii wyroków wraz z uzasadnieniami, wydanych w sprawie XVIII K 27/05 (II AKa 84/07) (k. 21), które zostały doręczone (...) Sp. z o. o. w dniu 30 marca 2016 r. (k. 23). W dniu 4 kwietnia 2016 r. powódka skierowała do pracodawcy (...) SA w W. wezwanie do zapłaty zadośćuczynienia na rzecz pozwanych (k. 24 - 26), następnie listownie i e-mailowo korespondowała z ubezpieczycielem tego pracodawcy (Towarzystwem (...) SA w W.), załączając niezbędne dokumenty i oświadczenia (ankiety) pozwanych (k. 27 – 29, 33 – 51). Dopiero w styczniu 2017 r. pierwsze działania w imieniu pozwanych, zmierzające do wyegzekwowania roszczeń, podjął inny podmiot - Centrum (...) Sp. z o. o. sp. k. z siedzibą w L., z którym pozwane zawarły umowy, wypowiadając jednocześnie pełnomocnictwa udzielone powódce w tym zakresie (k. 52 – 56). Wcześniejsze starania powódki były jednak kluczowe dla uzyskania zadośćuczynienia. W przypadku dochodzenia przez M. B. (1) i K. S. roszczeń związanych ze śmiercią ich ojca w wypadku przy pracy, wskazanie podmiotów odpowiedzialnych oraz zakresu odpowiedzialności miało pierwszorzędne znaczenie i zostało zrealizowane przez powódkę. Centrum (...) Sp. z o. o. sp. k. wykorzystało efekty działań powódki w tej mierze. Nie bez znaczenia pozostaje, że w rezultacie korespondencji e-mailowej, prowadzonej w dniach 22 – 28 lutego 2017 r. przez (...) Sp. z

o. o. z siedzibą w O. z Towarzystwem (...) SA w W., ubezpieczyciel zaproponował pozwanym wypłatę po 38000 zł, a następnie po 40000 zł i po 50000 zł zadośćuczynienia, powódka prosiła o rozważenie kwot po 70000 zł, a później po 60000 zł, zastrzegając powrót do negocjacji w ciągu kilku dni, widząc możliwość wypracowania ugody akceptowalnej dla wszystkich zainteresowanych stron (k. 65 - 70). Nie doszło do tego, bowiem pozwane wypowiedziały powódce umowę (k. 72 - 74). Dalsze pertraktacje w sprawie roszczeń pozwanych z tytułu śmierci ich ojca były prowadzone przez Centrum (...) Sp. z o. o. sp. k., ale podmiot ten nie uzyskał lepszych warunków niż zaoferowane powódce i ostatecznie zawarł ugody, na podstawie których M. B. (1) i K. S. otrzymały po 50000 zł zadośćuczynienia (k. 83 - 84). Trzeba przy tym zaznaczyć, że pozwane po raz pierwszy dokonały wypowiedzenia umowy pismami datowanymi na 15 grudnia 2016 r., a nadanymi na adres powódki 18 stycznia 2017 r. (k. 52 - 56), po czym w dniu 13 lutego 2017 r. oświadczenia o wypowiedzeniu umów zostały cofnięte (k. 58 - 62), a kolejne wypowiedzenia miały miejsce w pismach z 23 lutego 2017 r. (k. 71), które zostały doręczone powódce w dniu 9 marca 2017 r., jako załącznik do pisma wysłanego 6 marca 2017 r. przez Centrum (...) Sp. z o. o. sp. k. (k. 72 - 74). Z powyższego wynika, że strony były związane umową do dnia 9 marca 2017 r. - wtedy powódka mogła najwcześniej zapoznać się z oświadczeniami woli pozwanych o wypowiedzeniu umów.

Zamieszczone w umowach zawartych między stronami postanowienia wykluczające możliwość wypowiedzenia tych umów (§ 10 ust. 1) były nieważne (art. 58 § 1 k.c.), z uwagi na ich sprzeczność z bezwzględnie obowiązującym przepisem art. 746 § 1 i 3 k.c. w związku z art. 750 k.c. Stosownie do art. 746 § 1 k.c., dający zlecenie może je wypowiedzieć w każdym czasie; powinien jednak zwrócić przyjmującemu zlecenie wydatki, które ten poczynił w celu należytego wykonania zlecenia; w razie odpłatnego zlecenia obowiązany jest uiszczyć przyjmującemu zlecenie część wynagrodzenia odpowiadającą jego dotychczasowym czynnościom, a jeżeli wypowiedzenie nastąpiło bez ważnego powodu, powinien także naprawić szkodę. Dający zlecenie może więc wypowiedzieć umowę w każdym czasie, w tym również ze skutkiem natychmiastowym i bez ważnych powodów, jednak w takim wypadku oznacza to obowiązek naprawienia szkody, jaką poniósł przyjmujący zlecenie na skutek przedwczesnego wypowiedzenia (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 11 września 2002 r., V CKN 1152/00, LEX nr 56060; z 31 marca 2005 r., V CK 530/04, LEX nr 380947; z 10 lutego 2017 r., V CSK 330/16, LEX nr 2297425; z 25 marca 2019 r., I CSK 20/18, LEX nr 2638586; z 29 października 2020 r., V CSK 492/18, LEX nr 3077028). W niniejszej sprawie powódka nie mogła uzyskać od pozwanych wynagrodzenia za podjęte czynności, bowiem zgodnie z umowami było ono należne jako część świadczeń otrzymanych przez pozwane, a wypłata przez ubezpieczyciela zadośćuczynień na rzecz M. B. (1) i K. S. miała miejsce już po wypowiedzeniu umów przez pozwane. Skarżąca ma rację, że wypowiedzenie nie nastąpiło z ważnych powodów. Jako przyczynę wypowiedzenia podano „brak zaufania do firmy” (k. 73, 74). Jest to bardzo ogólne i niejasne stwierdzenie. Ważne powody winny być wskazane konkretnie, tak aby druga strona miała możliwość ich weryfikacji, choćby pod kątem dochodzenia ewentualnych roszczeń. Powinny one przy tym stać się znane pozwanym po dniu 13 lutego 2017 r., gdyż w tej dacie M. B. (1) i K. S. cofnęły wcześniejsze oświadczenia o wypowiedzeniu umowy, zatem nie dostrzegały podstaw do zakończenia współpracy z (...) Sp. z o. o. Wystąpienie doniosłych przesłanek wypowiedzenia umowy przez pozwane nie zostało wykazane w toku niniejszego procesu. Sąd Rejonowy uznał za nie brak efektywnego działania powódki przez prawie 1,5 roku od zawarcia umów. Ustalenia faktyczne sprawy przeczą temu. Wprawdzie czynności podejmowane przez powódkę nie miały dużego tempa, jednak były konsekwentne, adekwatne do danych i dokumentów otrzymywanych od pozwanych i innych podmiotów, a także pozwoliły na poczynienie zasadniczych konstatacji co do możliwości dochodzenia roszczeń przez M. B. (1) i K. S. i - co najistotniejsze, doprowadziły do zaproponowania przez ubezpieczyciela w ramach pertraktacji ugodowych kwot po 50000 zł zadośćuczynienia, a pozwane nie uzyskały wyższych sum przy udziale Centrum (...) Sp. z o. o. sp. k. Nie można pominąć, że w myśl § 10 ust. 1 lit. a) umów, powódka była zobowiązana prowadzić postępowanie przedsądowe nie dłużej niż przez 36 miesięcy, a wypowiedzenie przez pozwane umów miało miejsce już po 1,5 roku od ich zawarcia i to w czasie, kiedy do otrzymania zadośćuczynień pieniężnych realnie wystarczyło dokończenie negocjacji. Powódka nie uchybiła zatem terminowej realizacji obowiązków przewidzianych w umowie. Odnosząc się do twierdzeń pełnomocnika pozwanych o braku profesjonalizmu w czynnościach powódki (k. 331 - 333) należy wskazać, że zgodnie z umową, (...) Sp. z o. o. z siedzibą w O. przysługiwało wynagrodzenie przewidziane jako ułamek kwot uzyskanych przez pozwane na skutek czynności faktycznych, prawnych i procesowych zdziałanych przez powódkę w imieniu i na rzecz poszkodowanych (§ 6 ust. 1 lit. a) umów), niezależnie od tego, o jakie należności starałaby się powódka. Jeżeli pozwane twierdziły, że skarżąca niezasadnie nie doprowadziła do zainkasowania przez nie innych świadczeń, to mogłyby ewentualnie dochodzić

roszczeń z tytułu nienależytego wykonania umowy. Nie zmienia to jednak faktu, że powódce i tak przysługiwałoby wynagrodzenie będące częścią już otrzymanych przez pozwane kwot. Jak wcześniej podniesiono, działania powódki przyniosły efekt w postaci wypłaty zadośćuczynień na rzecz M. B. (1) i K. S., a finalnie pozwane nie uzyskały innych świadczeń i zrzekły się dalszych roszczeń z art. 446 § 3 k.c. i art. 448 k.c., a także oświadczyły, że sumy po 50000 zł zaspokajają w całości ich żądania z tytułu zgłoszonej szkody, z wyłączeniem roszczeń rentowych (k. 83v, 84v). Brak jest tym samym podstaw do przyjęcia, aby pozwane rzeczywiście mogły otrzymać dodatkowe świadczenia związane ze śmiercią ich ojca. Uzasadnia to ocenę, że wypowiedzenie umów przez M. B. (1) i K. S. nie nastąpiło z ważnych powodów.

Z powyższych przyczyn powódce należne jest odszkodowanie w wysokości wynagrodzenia liczonego od kwoty, którą (...) Sp. z o. o. z siedzibą w O. uzyskała dla pozwanych w rezultacie podjętych czynności. M. B. (1) i K. S. wypłacono zadośćuczynienia w wysokości po 50000 zł, czyli takiej, jaka została zaproponowana powódce przez ubezpieczyciela i nie została przez skarżącą definitywnie odrzucona. Powódka miała bowiem wrócić do negocjacji po skonsultowaniu sprawy z pozwanymi, do czego nie doszło na skutek wypowiedzenia przez nie umów. Odszkodowanie dla (...) Sp. z o. o. z siedzibą w O. winno zatem wynosić po 33 % tych kwot (po 16500 zł), a więc tyle, ile powódka otrzymałaby, gdyby zawarła w imieniu pozwanych ugody opiewające na takie kwoty, co było realne, bowiem sumy te zostały jej już zaoferowane. Rozliczenie następuje wprawdzie w oparciu o przepis ustawy, ale wskazanie przez strony umowy zasad ustalenia i wypłaty wynagrodzenia ma istotne znaczenie dla określenia wysokości szkody lub wynagrodzenia należnego za dotychczasowe czynności do daty wygaśnięcia stosunku zobowiązaniowego. W przypadku uzależnienia przez strony wypłaty wynagrodzenia od zajścia uzgodnionego zdarzenia, rozliczenie może nastąpić, jeżeli ziściła się ta przesłanka (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 10 lutego 2017 r., V CSK 330/16, LEX nr 2297425). Nie można przy tym podzielić stanowiska Sądu Rejonowego co do rażąco nadmiernej wysokości tego wynagrodzenia. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych lub adwokatów regulują tylko wysokość kosztów zastępstwa prawnego zasądzanych między stronami w postępowaniu sądowym. Pełnomocnik i strona przez niego reprezentowana mogą natomiast zawrzeć umowę, w której określą wyższe wynagrodzenie, co jest powszechną praktyką na rynku usług prawnych. Nieprawidłowe jest zatem odnoszenie przewidzianych w rozporządzeniach stawek minimalnych opłat za czynności adwokackie lub czynności radców prawnych do skuteczności postanowień umownych w tym przedmiocie.

Błędny jest pogląd Sądu Rejonowego co do sprzeczności żądania powódki z zasadami współzycia społecznego. Bazuje on na nietrafnej ocenie działania matki pozwanych, za zgodą K. S. oraz jako przedstawiciela ustawowego M. B. (1), co miało pozbawić pozwane wpływu na zawarcie umów i dalsze czynności z tym związane. Skoro K. S. akceptowała poczynania dokonywane przez jej matkę, do której miała zaufanie, a będąc osobą młodą i niedoświadczoną nie musiała angażować się w proces wykonywania umowy, to trudno zarzucać powódce, która знаła ten stan rzeczy, że kontaktowała się z B. D. w kwestiach technicznych łączących się z realizacją umowy. B. D., jako przedstawicielka ustawowa M. B. (1), była uprawniona do samodzielnego podejmowania decyzji w imieniu i na rzecz małoletniej córki. Po osiągnięciu pełnoletniości przez M. B. (1) jej sytuacja stała się taka sama jak w przypadku K. S.. Nie można także deprecjonować nakładu pracy powódki, skoro zabiegi (...) Sp. z o. o. z siedzibą w O. doprowadziły do uzyskania konkretnych propozycji ugodowych, a pozwane zawarły następnie ugody na takich warunkach i zrzekły się dalszych roszczeń, tak więc wynegocjowane kwoty spełniły oczekiwania K. S. i M. B. (1). Ponownie należy podkreślić, że powódce przysługiwało wynagrodzenie obliczone jako procent od kwoty świadczeń otrzymanych przez poszkodowane (success fee), a pozwane mogły kierować wobec powódki ewentualne żądania z tytułu nienależytego wykonania zobowiązania (nieuzyskania innych świadczeń odszkodowawczych). Nie ma tu potrzeby sięgania do klauzul z art. 5 k.c., bowiem K. S. i M. B. (1) przysługiwałaby ochrona prawna przewidziana w innych przepisach. Sama wysokość uzgodnionego wynagrodzenia również nie może być uznana za sprzeczną z zasadami współzycia społecznego, gdyż została określona w ramach swobody umów - pozwane dobrowolnie zawarły umowy z powódką. Powoływanie się na sprzeczność żądania z zasadami współzycia społecznego powinno wiązać się z wykazaniem, o jakie zasady współzycia społecznego w konkretnym wypadku chodzi oraz na czym polega sprzeczność danego działania z tymi zasadami. Taki charakter klauzul generalnych zawartych w art. 5 k.c. nakazuje ostrożne korzystanie z instytucji nadużycia prawa podmiotowego, jako podstawy oddalenia powództwa, a przede wszystkim wymaga wszechstronnego rozważenia okoliczności, aby w ten sposób nie doprowadzić do podważenia pewności obrotu prawnego. Regułą bowiem jest,

że ten kto korzysta ze swego prawa postępuje zgodnie z jego społeczno - gospodarczym przeznaczeniem i zasadami współzycia społecznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 29 listopada 2017 r., II CSK 86/17, LEX nr 2417587).

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i zasądził od M. B. (1) i K. S. na rzecz (...) Sp. z o. o. z siedzibą w O. kwoty po 16500 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 22 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty. Data, od której zasądzono odsetki (art. 455 k.c., art. 481 § 1 i 2 k.c.) została ustalona na dzień po upływie terminu wyznaczonego przez powódkę w wezwaniach do zapłaty, skierowanych do pozwanych (k. 90 – 96).

Modyfikacji podlegało również rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w punkcie II zaskarżonego wyroku, bowiem powódka ostatecznie wygrała sprawę w postępowaniu pierwszoinstancyjnym w całości. Stosownie do art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. skutkowało to zasądzeniem od M. B. (1) i K. S. na rzecz (...) Sp. z o. o. z siedzibą w O. poniesionych przez nią przed Sądem Rejonowym kosztów procesu, wynoszących łącznie 5617 zł (po 2808,50 zł od każdej z pozwanych), obejmujących: opłaty od pozwu (2 x 1000 zł - art. 13 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych - tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 1125, ze zmianami; k. 98), wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 3600 zł, wynikające z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 265, ze zmianami) oraz opłatę skarbową od dokumentu pełnomocnictwa w kwocie 17 zł (art. 1 ust. 1 pkt 2 oraz część IV załącznika do ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej - tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 2142, ze zmianami; k. 7).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Pozwane jako przegrywające sprawę w drugiej instancji powinny zwrócić powódce poniesione przez nią koszty tego postępowania, wynoszące 3800 zł (każda z pozwanych po 1900 zł), obejmujące opłatę od apelacji w kwocie 2000 zł (2 x 1000 zł - art. 13 ust. 1 pkt 7 w związku z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych - tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 1125, ze zmianami; k. 310) i wynagrodzenie pełnomocnika powódki w kwocie 1800 zł (§ 2 pkt 5 w związku z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych - tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 265, ze zmianami; wartość przedmiotu zaskarżenia wynosiła 33000 zł – k. 283).

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)

(...)